

Sebestyén Árpád hetvenéves

Az évforduló hihetetlennek tűnik. Jól tudjuk és közhely is, hogy az évek elrepülnek, mégis meglepődünk. Sebestyén Árpád professzor úr ugyanis éppoly lendületes, éppoly érdeklődő és tevékeny ma is, mint volt korábban, évekkel, sőt évtizedekkel ezelőtt. Éppen ezért nem tudunk rá úgy tekinteni, mint aki lezárt egy gazdag tanári és kutatói pályát, sokkal inkább úgy, mint aki az évek tapasztalatait bölcsen mérlegelve és felhasználva képes ma is új feladatokat vállalni és azokat maradéktalanul teljesíteni, új hitekkel és reményekkel. Ezt ma is megcsodálhatja és talán meg is tanulhatja mindenki, akinek volt szerencséje a környezetében élni és dolgozni hallgatóként, munkatársként vagy kollégaként.

Sebestyén Árpád 1929. december 8-án született Gacsályban, Szatmár megyében. A falusi tehetségmentő mozgalom segítette hozzá ahhoz, hogy képességei és szorgalma révén magasabb iskoláztatásban részesülhessen. A máramaros-szigeti gimnáziumi évek után 1945-ben a Debreceni Református Kollégiumba kerül, s itt érettségizik kitüntetéssel 1950-ben. Ugyanezen év őszén a debreceni egyetemen lesz magyar–történelem szakos hallgató, s mint egyszakos magyar tanár kap vörös diplomát 1954-ben. Közvetlenül ezután a Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetébe nyer tanársegédi kinevezést, de 1955-ben jelentkezik aspiránsnak, s e közben lehetősége van arra, hogy kandidátusi disszertációján dolgozzon. 1961-ben meg is védi, de az értekezés csak 1965-ben jelenik meg „A magyar nyelv névutórendszere” (Bp., 1965. Akadémiai Kiadó. 254 lap) címmel. A magyar nyelvnek egy nagyon jellegzetes és kevésbé kutatott kérdését vette vizsgálat alá, s bár elsősorban leíró nyelvészeti szempont vezeti, mégis számos fejlődéstörténeti problémára is sikerül rámutatnia. A könyvet mind itthon, mind külföldön, elsősorban a finnugor nyelvészek részéről feltétlen elismerés övezi.

A kandidátusi fokozat megszerzése jogosítja fel arra, hogy egyetemi doktori címet kapjon. 1959-től 1964-ig kutatói álláson dolgozik, majd 1964-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem Fonetikai Laboratóriumába nevezik ki docensnek, azzal a feladattal, hogy annak vezetőjeként szervezze meg a laboratóriumot, illetve a hangtani oktatás rendezett kereteit. 1970-től 1972-ig már az akkor létre-

hozott Általános Nyelvészeti és Fonetikai Tanszéket vezeti. Innen kerül át 1972-ben a Magyar Nyelvtudományi Tanszékre, amelyet húsz éven át, 1992-ig előbb docensként, 1975-től pedig egyetemi tanárként irányított.

Sebestyén Árpád vezetésével szerveződött meg a KLTE Magyar nyelvészeti doktori programja, amelyet öt éven át irányított, s amelyben témavezetőként ma is tevékenyen részt vesz.

Közben jelentős feladatokat kap a Bölcsészettudományi Kar, illetve az egyetem vezetésében. 1966-tól 1969-ig dékánhelyettes, de egy éven át dékánként (1968) is dolgozik, 1975-től 1980-ig pedig oktatási és tanárképzési rektorhelyettesi szerepet tölt be példás munkavégzéssel.

A tudományos közélet is nemegyszer szán neki kiemelkedő szakembert igénylő feladatokat: három éven át a BTK Tudományos Bizottságának titkára, a Magyar Nyelvtudományi Társaság debreceni fiáléjának 1961-től titkára, illetve később elnöke, s ezt a tisztséget ma is ellátja. A híres debreceni Nyári Egyetem tanulmányi igazgatójaként három évig irányította, szervezte mindenki megelégedésére a tanulmányi feladatokat, köztük a magyar nyelv oktatásának tervezését és ellátását.

Az országos tudományos és minisztériumi intézmények, szervezetek munkájába is aktívan bekapcsolódott. Az MTA Magyar Nyelvtudományi Munkabizottságának, az MTA Nyelvművelő Bizottságának, az MTA Fonetikai és Beszédművelő Munkabizottságának, illetve a Művelődésügyi Minisztérium Magyar Nyelvészeti és Irodalmi Szakbizottságának tagjaként hosszú éveket áldozott a hazai nyelvtudomány feladatainak megoldására. Igen jelentős volt az a munkája, amelyet az MTA Nyelvtudományi Főbizottságának titkáráként végzett 1973–76 között. A TIT-nek hosszú évekig tevékeny és önzetlen munkása volt, számtalan előadást tartott a magyar nyelv heti rendezvényeken az egész ország területén, de elsősorban Hajdú-Bihar megyében. A TIT Hajdú-Bihar megyei Magyar Nyelvészeti Szakosztályának elnökeként nagyon értékes előadásszervező tevékenységet fejtett ki, később a TIT Hajdú-Bihar megyei szervezetének elnökeként is tevékenykedett. Munkáját az Országos Magyar Nyelvi Választmány is elismerte, amikor tagjai közé választotta. Tagja továbbá a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság országos választmányának. 1998 tavaszán az OTKA Nyelvészeti Zsűrijének elnökévé választották. Ma is él tagsága a Tudományos Minősítő Bizottság utódszervezetében, a Doktori Tanács nyelvészeti szakbizottságában és az osztályközi Magyar Nyelvi Bizottságban.

Munkáját a hivatalos szervek és a szakmai testületek is elismerték. 1969-ben lett az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1973-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatával jutalmazták, majd kiterjedt nyelvművelői munkásságáért 1981-ben a

Szocialista Kultúráért kitüntetést adományozták számára. Megemlítjük, hogy 1987-ben elnyerte a Magyar Nyelvtudományi Társaság Csüry Bálint Emlékérmét, a Művelődésügyi Minisztérium Kazinczy Emlékérmét, a Bessenyei György Emlékplakettet (1989) és a Kiváló Ismeretterjesztésért kitüntetést a TIT Országos Központjától, 1996-ban pedig a nagyon elismerő Déry Tibor jutalomban részesítették.

Tudományos munkásságáért nemzetközi elismerést is kapott: a Helsinkiben székelő Finnugor Társaság (Suomalais-ugrilainen Seura) külső tagjává választotta, tagja továbbá a Societas Linguistica Europaenak.

Nagyívű oktatói és tudományos pályát futott be. Már egyetemi hallgató korában intézeti demonstrátorként is tart órákat, illetve vezet nyelvjárástani speciálkollégiumot. Hallgatóként jelenik meg első publikációja is: nyelvjárási szöveget közöl Gacsályból (MNYj. 1: 269–70).

Tudományos pályája azonban igazában 1955-ben indul, amikor szakdolgozatából készít értékes földrajzi névtani dolgozatot „Földrajzi nevek Gacsályból” címmel (Acta Universitatis Debreceniensis de Ludovico Kossuth Nominatae. Bp., (1955) Tom II. 55–59).

Munkássága rendkívül kiterjedt, kezdetben azonban elsősorban nyelvjárástani és (előbb földrajzi, majd tulajdon-) névtani kérdésekkel foglalkozott.

A szamosháti *-fele* toldalék használatának és jelentésfejlődésének kérdései izgatták (MNYj. 3: 35–51). Ebben a dolgozatában Csüry Bálint idevágó eredményeinek felülvizsgálatával és pontosabbá tételével járul hozzá a kérdés tisztázásához, de rendkívül alapos tanulmányt szentel a szamosháti nyelvjárás egyik érdekes hangtani jelenségének (Csüry-féle, szamosháti *ě* fonológiai értékeléséhez: MNYj. 4: 101–5). Sebestyén Árpád — Demével szemben — itt azt bizonyítja, hogy az nem egyéb, mint a köznyelvi *é* egyik típusának realizációja. Természetesen nemcsak szülőföldjének táji nyelvhasználata érdekli, hanem más területeké, sőt általánosabb nyelvjárástani problémák is (Egy tájnyelvi atlasz tervéről: MNYj. 8: 83–92; Jegyzet néhány kárpátaljai tájszóhoz: MNYj. 19: 53–6; Hajdúszoboszló nyelvjárásának jellemzése: Hajdúszoboszló monográfiája. Szerk. Dankó Imre. Hajdúszoboszló, 1975. 599–637; Oktassunk-e nyelvjárást az egyetemen?: Dialektológiai szimpozion. VEAB Értesítő 1982. II, 89–93; Egy elvetélt tájatlász tanulásaiból: Dialektológiai szimpozion. uo. 193–7; Újabb lehetőségek, feladatok és módszerek nyelvjáráskutatásunkban: MNY. 83: 507–516 stb.).

Számos dolgozata foglalkozik a földrajzi- és tulajdonnevek kérdéseivel. Igen korán, szakdolgozatának némi átformálásával készül el a „Földrajzi nevek Gacsályban” című cikke, melyet később még igényesebb tanulmányok követnek, tisztázva a tulajdonnevek és földrajzi nevek azonos és eltérő, illetve a tulaj-

donnevek alapvető jelentéstani sajátságait (Tulajdonnevek és földrajzi nevek: A Nyíregyházi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. 2. kötet. Nyíregyháza, 1968. 256–61; A tulajdonnevek jelentéséhez: Névtudományi előadások. Bp., 1970. NyudÉrt. 70. sz. 302–7). Néhány más dolgozatában a dűlőnevek sorsáról, a földrajzi nevek helyesírásáról, illetve a kéziratos térképek névtudományi hasznosításáról tesz szavá meg szívlelendő gondolatokat. Kálnási Árpáddal együtt „A csengeri járás földrajzi nevei” címmel teszi közzé tágabb szülőföldjének évtizedeken át gyűjtött gazdag helynévanyagát (Debrecen, 1993. 549 lap).

A névutók beható tanulmányozása egyre inkább a szótan, a szintagmatika és a mondatan felé terjeszti ki érdeklődését.

Alaktani jellegű a „Tanítani ~ tanítani (Az *-ít* képzőt követő kötőhangzó eltűnéséről)” című tanulmánya (MNyj. 4: 37–48), melyben tisztázza a köznyelvi, tövéghangzós igealakok fejlődésének útját, s szembeállítja vele a szamosháti nyelvjárásban és a máshol előforduló tövéghangzó nélküli formákat. A magyar szintagmarendszer és a mondatan több fontos kérdése is szobakerül. „A magyar szintagmarendszer néhány kérdéséről” című cikkében (Bp., 1967. NytudÉrt. 58. sz. 191–5) felhívja a figyelmet arra, hogy nyelvtörténeti kutatásainknak az a része, amely nem bővítmény *v i s z o n y o k a t*, hanem bővítmény *m o n d a t r é s z e k* kiformalódását keresi, az egyszavas mondatok egymásra következő sorozatából indul ki, s úgy jut el a tárgy, határozó, jelző mondatrész eredetének megmagyarázásához. Elképzelhető azonban — folytatja Sebestyén Árpád — egy másik lehetőség is: az, hogy a bővítményszintagma előzményét a kéttagú mondatnak mint egységes egésznek egy másik mondat egyik elemeként való felhasználásában keressük (NytudÉrt. 58. sz. 192). Nagyszerű fejtegetéseket olvashatunk tőle továbbá a határozószók tipológiájáról, a magyar időhatározószók jelentéséről, a prepozíciók Sylvester-féle meghatározásáról stb. Mindezek a cikkek alapos elemzéseket nyújtanak a kérdéses témákban és fontos elméleti kérdéseket tisztáznak.

Kutatásainak talán legértékesebb része a névutókkal kapcsolatos munkássága. A magyar nyelv névutórendszere (Bp., 1965) nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi finnugrisztikai kutatásoknak is egyik igen értékes darabja. Tulajdonképpen egyik finnugor nyelvnek a névutóiról sincs még összefoglaló áttekintés sem (de l. mégis: Károly Rédei (Radanovics): Die Postpositionen im Syrjänischen unter Berücksichtigung des Wotjakischen. *Alingu.* 13: 406–9), nemhogy egy ilyen rendszeres, igen bő és változatos szövegeken alapuló, magas elméleti szinten megírt, a teljesség igényének is eleget tevő monográfiát találjunk.

A korábbiaknál jobb névutómeghatározást ad a szerző, kifejtve, hogy „a *n é v u t ó* a nem tartalmaz jelentésű álszók (alakszók, formaszók, segédszók)

osztályába, azon belül a viszonyzóok csoportjába tartozó ragozhatatlan szófajta, mely a mondatban a határozós szintagma határozó tagjához kapcsolódva annak a meghatározotthoz fűződő speciális viszonyát jelöli” (i. m. 8–9). Ez a meghatározás a korábbiakhoz képest részletezőbb és több szempont érvényesítésén alapul. Ez után megpróbálja elhatárolni a névutót rokonaitól: a ragtól, a határozószótól, az igekötőtől és a ragos határozótól. Később a névutók belső tagolódását vizsgálja. A szerző hatalmas adatmennyiségen dolgozott. Az adatokat a 20. századi különféle műfajú szövegekből gyűjtötte. Minden névutót külön szócikkben tárgyal. Ezek a szócikkek a kérdéses névutóra vonatkozó irodalom ismeretében, de azok kritikai felhasználása alapján készültek. Igen értékes fejezete a könyvnek „A névutós szerkezet keletkezése” című rész, melyben a szerző a névutózással mint a nyelv szerkezeti vonásával, a szintagmák és a névutós kapcsolatok összefüggésével rendkívül fontos kérdéseket tárgyal, amelyek általános nyelvészeti szempontból is számottevőek. Lényeges elméleti tanulságot fogalmaz meg, amikor kifejti, hogy a magyar névutók nagy része birtokos szerkezeti előzményből alakult névutós kapcsolattá, de kifejlődhetett más jelzős szerkezetből is, továbbá határozós, szórványosan pedig alanyos, újabban tárgyias szerkezetből és értelmező funkciójú határozós kapcsolatból is. Kitér a névutóvá válás folyamatára, a névutóvá válás jelentéstani vonatkozásaira és a névutók mondatbeli, illetve szófaji stb. kérdéseinek vizsgálatára (vö. Jakab László: MNyj. 12: 160). Ez a kötet a magyar nyelvtudomány nagy nyereségének tekinthető mai szemmel nézve is, s csak sajnálhatjuk, hogy a tipológia és a finnugor mondatban egyes kérdései iránt érdeklődő kutatók nem olvashatták, nem olvashatják mind a mai napig idegen nyelven az utóbbi évtizedek magyar nyelvtudományi monográfiáinak egyik legjelesebbikét. A könyv ma is időszerű és korszerű, mind elméleti, mind módszertani szempontból.

Természetesen hibát követnénk el, ha nem említenénk meg, hogy Sebestyén Árpád professzor úr a névutókról számos más (összesen mintegy tizenhat) tanulmányt is közölt itthon (*A névutó* műszóról: MNy. 56: 98–101; *A névutók mi voltáról és keletkezéséről*: Nyelvtani tanulmányok. Bp., 1961. 80–101; *Egy névutótípusról*: NytudÉrt. 40. sz. 314–9 stb.) és külföldön (*Über das ungarische Postpositionssystem*: FUF. 31: 268–87; *Zur Frage der Grammatikalisierung der Postpositionen im Ungarischen*: Congressus Quintus Int. Fenno-Ugristarum. Turku, 1980. 109 stb.). S jól tudjuk, hogy a névutókat tárgyaló monográfia és az imént is idézett cikkek a magyar nyelvtudomány hírnevét is emelték a tudományos világban. Mi sem természetesebb, hogy várjuk a folytatást, az e tárgykörben készülő újabb összegzést.

Kutatói munkásságának igen jelentős területe a nyelv ápolása, a nyelvművelés ügyének szolgálata. Rendkívül széleskörű munkát végzett elsősorban saját működése színhelyén, Hajdú-Bihar megyében. Felvállalta a Hajdú-bihari Napló nyelvművelési rovatának vezetését, a TIT Hajdú-Bihar megyei nyelvhelyességi

rendezvényeinek szervezését és összefogását. Ezt a munkát óriási elszántsággal, felelősségtudattal és nagy szakértelemmel végezte. Előadásai és a helyi sajtóban megjelent cikkei szellemes, frappáns termékei a szakmának. Dicsőségére válhatna bárkinek, aki a nyelvhelyesség ügyét szeretné szolgálni. Minden cikke egy nagyobb összefüggés része, a nyelvi nevelés egészét szolgálja. De ugyanakkor arra is példát mutat, hogyan kell a nyelvvel, a fogalmazással, a stílussal bánni. Megmutatja a gyakorlatban is, hogy mennyire ura tud lenni a színes, de ugyanakkor pontos, adekvát nyelvhasználatnak. Nyelvművelő munkássága annyira széleskörű, hogy szinte lehetetlen lenne valamiféle átfogó vagy pláne részletekbe menő elemzést nyújtani róla. Elég talán, ha megemlítjük, hogy mintegy 230 nyelvhelyességi cikket írt. Ezek azonban minden rövidségük ellenére is imponáló problémalátásról tanúskodtak, találó, időszerű és fontos kérdésekről szóltak. Csak örülhetünk annak, hogy ezek a cikkek önálló kötetekké álltak össze, így szolgálva a magyar nyelvművelés igaz ügyét helyben és országosan (Buktatók és fogódzók mindennapi nyelvhasználatunkban. Debrecen, 1977. 135 lap; Értsünk szót! Debrecen, 1994. 220 lap).

Egyik cikkében ő maga is megemlíti, hogy téved, aki azt hiszi, könnyű műfaj a nyelvhelyességi jellegű fejtegetések, eszme-futtatások megírása. Ha valaki, akkor ő nyilván jól tudja ezt, hiszen munkásságának eléggé jelentős részét szánta az ide tartozó problémák tisztázására, a mai nyelvi jelenségek nyelvhelyességi szempontból való értékelésére. Úgy kell véleményt mondania a cikkírónak, hogy annak élőnyelvi vagy írott szövegbeli adatolt háttere legyen, hogy valóban érezze az olvasó: segítséget kapott saját nyelvhasználatának megítéléséhez, nem pedig feddést vagy kioktatást. Másrészt az olvasónak éreznie kell, hogy a szerző az éppen időszerű és teljesen friss adatok, bőséges példaanyag alapján elemzi a nyelvi visszasságokat és mond ítéletet világos okfejtéssel az éppen tárgyalt kérdéstről. A nyelvi tények és azok nyelvhelyességi megítéléséhez nagyon is tájékozottnak kell lennie a cikkírónak a nyelvtörténetben, a nyelvjáráások kérdéseiben, a szociolingvisztikában, az általános nyelvészetben. Sőt ki kell tudni tapintania a jelen nyelvfejlődésének útját, hogy melyek azok a jelenségek, amelyeket bírálnia kell, de melyek azok, amelyek előre mutatnak s a nyelv fejlődéséeként, az éppen kialakuló új jelenségek csiráiként értékelendők, ezért türelmet érdemelnek, esetleg követendők, még ha a beszélők egy része az esetleges (túlzott) purizmus jegyében nem is engedne szabad utat bizonyos nyelvi formáknak. Egyébként a kutató fejtegetései nem keltenének figyelmet, sőt téves irányba terelnék a beszélők nyelvhasználatát. Sebestyén Árpádot ezek a veszélyek nem fenyegetik. Nagy felelősséggel, igen alapos nyelvméleti, nyelvtörténeti, nyelvhasználati és stilisztikai felkészültséggel tárgyal minden kérdést. Nála nincsenek nagy és kis témák, minden kérdés fontos, ha már nyelvhasználati, nyelvhelyességi látószögébe kerültek. A beszélők, az írással foglalkozók igényeit csak így lehet kielégíteni, csak így lehet őket is a gondos nyelvhasználat szükségességéről meggyőzni.

A témái szükségszerűen szerteágazóak, mint maga a nyelvhasználat is, de valamennyi cikke valós kérdéseket tárgyal nagy hozzáértéssel, érdekesen és mesteri fogalmazásban. A nyelvhelyességi írások címei önmagukért beszélnek (Szépen magyarul — szépen emberül; Fantí!; Hirdetés-nyelv; Más a *mintha*, mint a *mint ha*; Nyelvi provincializmus; Ne essünk ebben a hibában!; „A teteremfáját!”; Az *auto-* és az *autó*; „Szuper”-veszély; A bemondók nyelvére „kérem vigyázni”; Fogalmazási ficamok; Forró kutya stb.), találó címek „találó találásban” — mondhatnánk tréfásan. A nyelvművelő cikkek legnagyobb része a Hajdú-bihari Naplóban jelent meg, tehát eléggé nagy közönség követhette a tanulmányos fejtegetéseket. Néhány más eszmefuttatása általánosabb nyelvészeti-nyelvtudományi kérdéseket is érint, s nemcsak az általa mindig is rendkívül fontosnak tartott iskolai anyanyelvi nevelés konkrét gondjairól és feladatairól értekezik, hanem egy-egy nyelvi hiba, visszasság stb. tárgyalásától eltérő általánosabb kérdéseket is megvizsgál (Anyanyelv és közművelődés napjainkban, Nyelv és társadalom, A nyelvi szemérről és az eufémizmusról, Napjaink példátlan méretű idegenszóhasználat, Szlang a sajtóban és a közéletben, Gondolatok a népnyelvről és a nemzetről stb.).

Nagyon sok időszerű kérdést is szóba hoz, például a reklámok nyelvének túlkapásait, találó vagy félre sikerült nyelvi formáit (Rímes reklám, Rímes (rémes) reklám stb.) tárgyalja a sajtó hasábjain. Megszívlelendő tanácsokat ad a sajtóban az utcanevekkel, a névtan egyes kérdéseivel kapcsolatban is (Utcák, nevek, utcanevék; Országnevek melléknévi származékai; Szálloda „*Ungvárott*”, temető „*Csekén*”; Eltűnő megyenevek; Megyei városi névnehézségek; Dülőneveink védelmében; A nevek csapdája stb.).

Külön szólnunk kell az írói nyelvvel, a belső nyelvtípusokkal, a nyelvváltozatokkal kapcsolatos igényes dolgozatairól is. „A tájnyelv mint stíluseszköz Móricz Zsigmond műveiben” (MNyj. 18: 9–39), illetve „A versnyelv néhány jellemzője Tóth Árpád lírájában” (Irodalomtörténet. 1968/4: 796–836), valamint Rózsa Sándor „a tájszólás kátyujában”? (Alföld 23/1 (1972): 53–58) vagy a „Táj, nyelv, ember — egy Móricz-regény tükrében” (ÉA. 13/2–3. 1988) stb. tanúsítják a szerző sokoldalúságát és nyelvi-stilisztikai érzékenységét, kitűnő nyelvi és irodalmi elemző készségét.

Érdeklődéssel követte a nyelvváltozatok kérdéskörét is. Idevágó tanulmányai problémalátásának és rendszerező készségének fényes bizonyítékai („A nyelv területi tagolódása és társadalmi rétegződése” témakör tantervi helyzetéről. Nyr. 105: 319–28; A belső nyelvtípusok néhány kérdéséről: A magyar nyelv rétegződése. Bp., 1988. 108–19); A nyelv rétegződéséről, a szociolingvisztikai szemléletmódról: MNyTK. 189. sz. 42–48 stb.). A szociolingvisztikai szempontokat nem egy helyen juttatja érvényre tanulmányaiban (A nyelv rétegződéséről, a szociolingvisztikai szemléletmódról: MNyTK. 189. sz. 42–48; Katonai nyelv a

nyelvrétegek sorában: Nyelvvédelem — honvédelem. Bp., 1990. 25–32; A szociolingvisztika elemei Csúry Bálint népryelvkuató iskolájában: MNyj. 28–29: 47–65).

Kiterjedt tudományos munkásságát bizonyítja, hogy a fentiekben említetteken kívül értékes tanulmányokat szentelt a mutatónévmások anaforikus használatának (Nyr. 83: 464–70), az egykori Debreceni Grammatikának (Kétszázéves a „Debreceni Grammatika”: MNyj. 34: 21–41), mindig is szívügyének tekintette az iskolai anyanyelvi nevelést (Az iskolai anyanyelvi nevelés a művelődés szolgálatában: MNy. 76: 24–33; A szatmári nép nyelve és a pedagógusok hivatása: Új utakon. Mátészalka, 1959. 193–7 stb.).

Ismertetéseivel, kritikáival, nyelvjárási szövegközléseivel, nekrológjaival is színesítette tudományos munkásságát, pontosságával, figyelmességével szolgálva az arra érdemes ügyet.

Az ő igényes szerkesztői tevékenységének is eredménye a Magyar Nyelvjárások színvonalas évkönyvvé (folyóíráttá) válása, melynek szerkesztésében mintegy harminc éve vesz részt, az utóbbi több mint tíz évben felelős szerkesztőként. A Magyar Nyelv szerkesztőbizottságának tagjaként is kamatoztatja szakértelmét, hosszú évek szerkesztői tapasztalatait.

Sebestyén Árpád munkássága azonban korántsem irányult csupán a tudományos munkára. Egyetemi pályafutása alatt az általános, de különösen a magyar nyelvtudománynak szinte minden ágát, területét tanította: nyelvjárást, névtant, leíró magyar hangtant, beszédtechnikát, alak- és mondattant, nyelvművelést és szövegtant. A debreceni egyetem kis létszámú tanszéke nem engedte meg még az átlagos mértékű, tudományterületenkénti szakosodást sem az oktatásban, így a nyelvtudomány legkülönbélebb területeit kellett tanítania. Sebestyén Árpád órái soha nem mutatták azonban, hogy ezt kényszernek érezte volna, sőt talán sokszínnű kutatói alkatát még nyitottabbá tették az oktatási feladatokból adódó kötelezettségek. Órái a legfrissebb tudományos ismeretek felhasználásával váltak színvonalasakká, érdeklődést keltőkké a hallgatóság szemében. Az órán kívül is szívesen foglalkozott hallgatóival, bárki (levelező hallgató, doktorandus, általános vagy középiskolai tanár, postgraduális képzésben részt vevő stb.) bármikor fordulhatott hozzá tudományos, oktatási vagy akár egyéni problémáival. Oktató-nevelő munkáját a mély humánus, a megértés és a feltétlen igényesség jellemezte.

A külföldi kapcsolatteremtésben tanszékvezetőként arra törekedett, hogy elsősorban a szomszédos államok egyetemi magyar tanszékeivel építsen ki jó együttműködést. Hosszabb külföldi úton az ungvári egyetemen járt vendégoktatóként 1969–70-ben. Rövidebb szakmai utakon Finnországban (1964), Lengyel-

országban (1967), Jugoszláviában (1971), Ausztriában (1975) fordult meg, illetve részt vett és előadást tartott a külföldi finnugor kongresszusokon is (Tallinnban, Sziktivkarban, Helsinkiben, Jyväskyläben stb.) vagy más alkalmakkor épített tudományos kapcsolatokat (Lublinban, Berlinben, Kolozsváron, Varsóban, Londonban).

Emberként, tanárként, tanszékvezetőként és kollégaként is a feltétlen jóindulat, a dolgok igazságos, korrekt és demokratikus szellemű megítélése vezette minden tetteiben, még akkor is, ha ő nem éppen ilyen bánásmódot tapasztalt is olykor saját személye iránt. Hálások lehetnek mindazok, akik a közelében vagy vele együtt dolgozhattak. Sebestyén Árpád nagyszerű tanáregyéniség. Előadásaival, szemináriumaival magyar szakos tanárgenerációk sorát indította el a pályáján. Számos szakdolgozót, záródolgozatot író hallgatót, doktorandust, kandidátusjelöltet vezetett vagy támogatott tanácsaival maximális odaadással. Nem egy tanítványát irányította a nyelvtudomány felé, s lett belőlük jelentős tudós vagy nagyszerű anyanyelvtanár. Ezt a munkáját ma is nagy hozzáértéssel és örömmel folytatja a debreceni egyetemen és más felsőfokú intézményben a hallgatóság, a doktorandusok nagy meglegedésére.

Úgy gondolom, elégedetten tekinthet vissza pályájára. Megfelelt még azoknak a szigorú követelményeknek is, amelyeket mindig ő állított a legmagasabbra maga elé. Az oktatás, a kutatás területén kiemelkedően magas színvonalú munkát végzett, de emberi élete is a teljes harmónia jegyében telt, és reméljük: telik is még hosszú-hosszú éveken át az egyetemi hallgatók, a doktorandusok, a vele együtt dolgozó tanárok, kollégák, barátok és szeretett családja körében. Gratulálunk és további sikeres munkát, töretlen alkotó kedvet, sok boldogságot és jó egészséget kívánunk az évforduló alkalmából.

NYIRKOS ISTVÁN

